

kristallis

Pestprotocol Kristallis

Vastgesteld, juni 2013

Inhoudsopgave pestprotocol

	Pag.
1. Visie en uitgangspunten	3
2. De vijfsporen aanpak	4
3. Preventie	5
4. Het signaleren van pesten	6
5. Hulp aan de gepeste leerling en de pester, de middengroep en de ouders	6
6. Hulp bij cyberpesten	8
Bijlagen	
Bijlage 1: Begripsomschrijvingen	9
Bijlage 2: Nationaal Onderwijsprotocol tegen pesten	12
Bijlage 3: Links voor bruikbare adressen bij pesten en cyberpesten	13
Bijlage 4: Leidraad voor gesprekken met de gepeste leerling en met de pester	14

Pestprotocol Kristallis

1. Visie en uitgangspunten

Visie van de school over veilig klimaat

Kristallis wil haar leerlingen een veilig pedagogisch klimaat bieden, waarin zij zich harmonieus en op een prettige en positieve wijze kunnen ontwikkelen. De docenten bevorderen deze ontwikkeling door het scheppen van een veilig klimaat in een prettige werksfeer in de klas en op het schoolplein. In veruit de meeste gevallen lukt dit door de ongeschreven regels aan te bieden en deze te onderhouden, maar soms is het gewenst om duidelijke afspraken met de leerlingen te maken. Een van die duidelijke regels is dat leerlingen met respect met elkaar dienen om te gaan. Dat het niet altijd als vanzelfsprekend wordt ervaren, geeft aan dat we het de leerlingen moeten leren en daar dus energie in moeten steken. Ons pedagogisch uitgangspunt is dat alle leerlingen met elkaar moeten leren omgaan.

Dat leerproces verloopt meestal vanzelf goed, maar het kan ook voorkomen dat een leerling in een enkel geval systematisch door andere leerlingen wordt gepest. Dan kan een leerling zodanig in de knoop komen met zijn schoolomgeving, dat de ongeschreven regels van de docent niet meer voldoende veiligheid bieden en daarmee de gewenste ontwikkeling onderbreken. In een dergelijk geval is het van groot belang dat de docent onder ogen ziet, dat er een ernstig probleem in zijn of haar groep is. In een klimaat waarin het pesten gedoogd wordt, worden ook de pedagogische structuur en de veiligheid daarin ernstig aangetast. Voor Kristallis is dat een niet te accepteren en een ongewenste situatie. Dit protocol is een vastgelegde wijze waarop we het pestgedrag van leerlingen in voorkomende gevallen benaderen. Het biedt alle betrokkenen duidelijkheid over de impact, ernst en ook specifieke aanpak van dit ongewenste gedrag.

Tijdens de voortgangsgesprekken aan het begin van het schooljaar zal het pestprotocol met de ouders en de leerlingen aan de orde worden gesteld.

Visie van de school over pesten

In het pestprotocol is vastgelegd dat men op Kristallis pesten niet accepteert en dat volgens een vooraf bepaalde handelwijze het pesten wordt aangepakt.

Kristallis wil voor alle leerlingen die de school bezoeken een veilige school zijn. Dit betekent dat de school expliciet stelling neemt tegen pestgedrag en concrete maatregelen voorstelt bij voorkomend pestgedrag.

Het pestprotocol vormt de verklaring van vertegenwoordiging van de school en de ouders waarin is vastgelegd dat we pestgedrag op school niet accepteren en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaan aanpakken.

Een omschrijving van pesten en de betrokkenen is opgenomen in bijlage 1: begripsomschrijvingen .

De uitgangspunten op een rij:

Een pestprotocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen; leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen. Met het

ondertekenen van het Nationaal onderwijsprotocol (zie bijlage 2) laten alle betrokken partijen zien, dat zij bereid zijn tot samenwerking om de problemen rond pesten aan te pakken.

2. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
3. Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
4. De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (het pestprotocol).
5. De school ontplooit preventieve (les) activiteiten.

2. De vijfsporenaanpak

Door het ondertekenen van het Nationaal onderwijsprotocol tegen pesten (bijlage 2) heeft de school zich verbonden aan de zgn. Vijfsporenaanpak. Dit houdt 5 taken in:

De algemene verantwoordelijkheid van de school

- De school zorgt dat de directie, de mentoren, de docenten en instructeurs voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten.
- De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is.

Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt

- Het probleem wordt serieus genomen
- Er wordt uitgezocht wat er precies gaande is
- Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen
- Het aanbieden van hulp door de mentor/ vertrouwenspersoon

Het bieden van steun aan de pester

- Het confronteren van de jongere met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de gepeste leerling
- De achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen
- Wijzen op gebrek aan empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag
- Het aanbieden van hulp door de mentor/ vertrouwenspersoon

Het betrekken van de middengroep bij het probleem

- De mentor bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin.
- Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie.
- De mentor komt hier in de toekomst op terug.

Het bieden van steun aan de ouders

- Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen
- De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken
- De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind
- De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners.
De ouders van leerlingen die gepest worden, hebben er soms moeite mee, dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school; het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerder te voelen. Daar kan begeleiding door bijvoorbeeld maatschappelijk werk of een training zoals faalangstreductietraining aan bijdragen.

3. Preventie

Preventie-activiteiten zijn een zeer belangrijk middel om pesten te voorkomen.

De mentor bespreekt met de leerlingen de algemene afspraken en regels in de klas en in en om het gebouw, bijvoorbeeld aan het begin van het schooljaar. Het onderling plagen en pesten wordt hier benoemd en ook worden de regels van het pestprotocol expliciet besproken. Indien de mentor aanleiding daartoe ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een mentoruur, groepsgesprek.

De mentor/ docent vertelt de leerlingen welk gedrag wenselijk is. Dit kan door middel van sociale vaardigheidstraining, leefstijl en/ of PBS. Werken aan een positief schoolklimaat is zeer belangrijk hierin en dat kan men doen door:

- Elkaar aan te moedigen en te belonen.
- Communicatie : benoem datgene wat je wilt zien en niet wat de leerling niet moet doen. Gebruik hierbij de Ik-boodschap
- Schoolregels en klassenafspraken gezamenlijk met collega's en leerlingen onder de loep blijven houden.

Zeker bij pesten geldt: voorkomen is beter dan genezen.

De docenten spreken met leerlingen over wat veilig internetgebruik is

Met de leerlingen wordt gesproken over wat algemeen geldende regels zijn wat betreft sms-en, e-mailen en sociale media. Je kunt van internet afgaan wanneer er sprake is van cyberpesten, en degene die vervelende berichten stuurt kan geblokkeerd worden in je Facebook-account of e-mail. Docenten en ouders praten ook met de leerlingen over het belang van het afschermen van accounts en het bewaken van privacygevoelige informatie. (zie ook paragraaf 6)

Een instrument m.b.t. preventieve maatregelen is het afsluiten van een pestcontract met de leerlingen

Voorbeeld van een pestcontract:

Ik vind dat iedereen zich veilig moet voelen in school.

Daarom houd ik mij aan de volgende afspraken:

- Ik accepteer de ander zoals hij is en ik discrimineer niet
- Ik scheld niet, lach anderen niet uit en roddel niet over anderen
- Ik blijf van de spullen van een ander af
- Als er ruzie is, speel ik niet voor eigen rechter
- Ik bedreig niemand, ook niet met woorden
- Ik neem geen wapens of drugs mee naar school
- Ik gebruik geen geweld, ook geen digitaal geweld
- Als iemand mij hindert, vraag ik hem of haar duidelijk daarmee te stoppen
- Als dat niet helpt, vraag ik een docent of mijn mentor om hulp

4. Het signaleren van pesten

Formulieren en procedures leiden op zichzelf niet tot het verdwijnen van ongewenst gedrag. Wel is het belangrijk om in zaken als pestgedrag duidelijk in beeld te krijgen; hoe het verloop van een casus wordt behandeld, want er is veel tijd mee gemoeid en er zijn ook vele betrokkenen. Onderstaande tekst geeft concrete invullingen en handreikingen in het pedagogisch handelen vanuit de professionele schoolomgeving.

Mogelijke signalen van gepest worden (ook van belang voor ouders)

- Niet meer naar school willen
- Niet meer over school vertellen thuis
- Nooit meer andere kinderen mee naar huis nemen of bij andere gevraagd worden
- Slechtere resultaten dan vroeger
- Regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen
- Regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben
- Blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen
- Niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerries hebben
- De verjaardag niet willen vieren
- Niet buiten willen spelen of buiten afspreken
- Niet alleen een boodschap durven doen
- Niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan
- Bepaalde kleren niet meer willen dragen
- Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn
- Zelf blessures scheppen om niet naar school te hoeven

Indien bij het signaleren van een pestprobleem blijkt dat de leerling dit niet aan de mentor durft te vertellen, kan een leerling naar een docent van eigen keuze gaan of de interne contactpersoon inschakelen

Deze docent, een zogenaamde vertrouwenspersoon voor de leerlingen, koppelt het probleem vervolgens terug naar de mentor alsmede de coördinator van de afdeling. Geheimhouding van dit probleem moet bij deze terugkoppeling gewaarborgd zijn.

De mentor heeft een zeer belangrijke rol. Deze zal helder en duidelijk moeten maken dat dit ongewenste gedrag volstrekt niet geaccepteerd wordt. De mentor biedt in eerste instantie de gepeste leerling bescherming, spreekt met de pester en zijn ouders en richt zich vervolgens op de zwijgende middengroep en de meelopers volgens de 5-sporenaanpak

5. Hulp aan de gepeste leerling en de pester, de middengroep en de ouders

Hulp aan de gepeste leerling

De begeleiding van de gepeste leerling is van groot belang. De leerling is eenzaam en slachtoffer en heeft recht op professionele zorg vanuit de school. Naast het voorkomen van nieuwe ongewenste ervaringen staat het verwerken van de ervaringen.

Dit gebeurt door achtereenvolgens:

- Gesprekken met de vertrouwenspersoon, bij voorkeur bij de mentor van de leerling. Het is belangrijk dat naast incidentele momenten ook vaste momenten van gesprek in te bouwen, waarin de leerling gevraagd wordt naar de gewenste vooruitgang. Het doel is tweeledig: zowel het signaleren van nieuwe prikkels als het verwerken van de eerdere ervaringen.

- Schriftelijke verwerking door de leerling. De leerling krijgt de beschikking over een 'verwerkingsschriftje' dat op elk gekozen moment door de leerling kan worden ingevuld in en buiten de reguliere schooltijd om. Het gaat hier om een vertrouwelijk instrument van leerling en mentor. De leerling krijgt op die manier de gelegenheid de traumatische ervaring van zich af te schrijven/ tekenen.

Hulp aan de pester

De pesters hebben in ons pedagogisch stelsel ook recht op hulp, zij zijn niet in staat om op een normale wijze met anderen om te gaan en hebben daar onze professionele hulp bij nodig. Die hulp kan bestaan uit volgende activiteiten:

- Een gesprek vanuit het protocol waarin ondubbelzinnig zal worden aangegeven welk gedrag niet geaccepteerd wordt op school. Dit gesprek wordt gevoerd als een 'slechtnieuwsgesprek'. Er wordt een schriftelijk verslag van gemaakt en komt in het leerlingvolgsysteem. Een duidelijke afspraak voor een vervolgesprek op termijn ongeacht de ontwikkelingen en welke straf er zal volgen indien het pestgedrag toch weer voorkomt.
- Pestgedrag wordt binnen het team van de school gemeld, zodat al het personeel alert kan reageren.
- De ouders worden geïnformeerd van zowel de pester als de gepeste leerling.
- Van alle gesprekken met de pester en/ of ouders worden verslagen gemaakt. Indien deze activiteit geen oplossing biedt, voert de docent een aantal oplossingsgerichte gesprekken met de leerling, waarbij getracht zal worden de oorzaak van het pesten te achterhalen. Daarnaast proberen wij de pester gevoelig te maken voor hetgeen hij/ zij aanricht bij de gepeste leerling.
- Als het pestgedrag blijft voortduren, roept de school de hulp in van de Commissie van Begeleiding of de wijkagent. Indien dit alles niet leidt tot een verbetering zal de ouders geadviseerd worden te kijken naar een andere school voor hun kind ook al zal een overplaatsing zeer moeilijk zijn.

Hulp aan de zwijgende middengroep en de meelopers

De zwijgende middengroep is van cruciaal belang in de aanpak van het probleem. Als de groep eenmaal in beweging is gebracht, hebben leerlingen die pesten veel minder te vertellen. Deze middengroep is eenvoudig te mobiliseren, niet alleen door de mentor, maar ook door de ouders.

Hulp aan de ouders

Voor de ouders van de gepeste leerling is het van belang dat de school ernst maakt met de aanpak van het pesten. Met de ouders van de gepeste leerling zal overleg zijn over de aanpak en de begeleiding van hun kind. De ouders van de pesters moeten absoluut op de hoogte zijn van wat er met hun kind gebeurt. Zij hebben er recht op te weten dat hun kind in sociaal opzicht bepaald zorgwekkend gedrag vertoont dat dringend verbetering behoeft.

- De ouders van de zwijgende middengroep en de meelopers moeten zich bij de mentor kunnen melden als zij van hun kind vernemen dat er een leerling gepest wordt. Ook voor ouders moet een klimaat geschapen worden waarin het duidelijk is dat de school open staat voor dit soort meldingen.
- Ouders kunnen hun kinderen zeggen dat zij het verschrikkelijk vinden als leerlingen elkaar pesten. Dat als hun kind het ziet, het zeker niet mee moet pesten, maar stelling moet nemen. Indien het kind die stelling niet durft te nemen, het altijd aan de ouders of aan de mentor moet vertellen.

Hulp bij cyberpesten

Bewaar de berichten. Probeer de berichten waarin het pestgedrag voorkomt te bewaren. Vertel leerlingen hoe ze dat kunnen doen (afdrukken, selecteren en kopiëren, MSN-gesprekken opslaan). Blokkeren van de afzender. Leg de leerling zo nodig uit hoe hij/ zij de pestmail kan blokkeren.

Probeer de dader op te sporen. Soms is de dader te achterhalen door uit te zoeken van welke computer op school het bericht is verzonden. Neem contact op met de ICT-coördinator of de systeembeheerder. Het is mogelijk om van het IP adres van de e-mail af te leiden van welke computer het bericht is verzonden. Ook is er van alles mogelijk via de helpdesk. Neem contact op met de ouders van de gepeste leerling. Geef de ouders voorlichting over welke maatregelen zij thuis kunnen nemen.

Tips voor leerlingen bij digitaal pesten:

Wat kun je doen om digitaal pesten en misbruik te voorkomen

- Gebruik een apart Hotmail adres om jezelf te registreren op websites. Kies een e-mailadres dat niet je eigen voor- en achternaam volledig weergeeft.
- Gebruik altijd een bijnaam als chat.
- Zorg dat je wachtwoorden geheim blijven en niet makkelijk te raden zijn. Als anderen wel binnen zijn gekomen, neem dan contact op met de beheerder van de site.
- Als je een vervelend gevoel hebt over iets wat je hebt gezien of meegemaakt, vertrouw dan op je gevoel en vertel het aan iemand die je vertrouwt.
- Blijf zelf respectvol naar anderen, scheld niet terug.
- Ga weg uit de chatroom als er iets vervelends gebeurt.
- Verwijder onbekende mensen uit je MSN contactlijst.
- Bel of mail niet zomaar met personen die je alleen van internet kent, spreekt niet met ze af zonder dat je ouders dit weten.
- Verstuur zelf geen flauwe grappen, dreigmail of haatmail.
- Geef geen persoonlijke informatie aan mensen die je alleen van chatten kent. Let vooral op bij foto's van jezelf. Als je een foto op internet zet, kan deze gemakkelijk gekopieerd en op een andere website geplaatst worden. Zo kan hij jarenlang terug te vinden zijn. Foto's kunnen ook bewerkt worden.
- Wees zeer voorzichtig met het gebruik van je webcam. Jouw beelden kunnen worden opgeslagen en gebruikt worden om ze aan andere personen te laten zien, of voor doeleinden gebruikt worden die jij niet wilt.

Wat kun je tegen cyberpesten en misbruik doen?

- Niet persoonlijk opvatten als het van mensen komt die je niet kent. De anonimiteit van internet maakt dat mensen makkelijker gaan schelden.
- Reageer niet op pestmails of andere digitale pesterijen. Verwijder de e-mail zo mogelijk zonder hem te openen. Als je niet reageert, gaan pesters vaak op zoek naar iemand anders om te pesten.
- Blokkeer de afzender. Als het gaat om sms'jes op de mobiele telefoon, dan heb je soms de mogelijkheid om nummers te blokkeren.
- Bewaar de bewijzen. Maak een print of sla ze op. Van het IP-adres van de e-mail kan soms worden afgeleid, van welke computer de e-mail verzonden is. Een provider heeft vaak een helpdesk die klachten over nare mail aan kan nemen. Men heeft daar ook de technische mogelijkheden om na te gaan wie de mail heeft verstuurd. Bel de helpdesk op.
- Ga naar je mentor of coördinator. Deze zal helpen om het pestgedrag te stoppen.
- Bij stalken kun je aangifte doen bij de politie. Het is strafbaar. Voor meer informatie over aangifte doen: www.pestenslaf.nl

Bijlage 1: Begripsomschrijvingen:

Wat is plagen?

Iemand op het schoolplein een stevige duw geven, kan plagen zijn, maar het kan net zo goed gaan om een echt pestgedrag. Wij spreken over plagen wanneer leerlingen min of meer aan elkaar gewaagd zijn en het vertoonde gedrag een uitnodigend karakter heeft om iets terug te doen vanuit een onschuldige sfeer. Het gaat dan om een prikkelend spelletje, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren. Er is sprake van een pedagogische waarde: door elkaar eens uit te dagen, leren leerlingen heel goed om met allerlei conflicten om te gaan. Dat is een vaardigheid die ze later in hun leven van pas komt bij conflicthantering, waar iedereen in zijn leven mee te maken krijgt.

Wat is pesten?

We spreken van pesten als dezelfde persoon regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen en docenten slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen. Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeilijk is om er greep op te krijgen en diegene die het ziet gebeuren, weet dan ook vaak niet hoe er mee om te gaan. Daarom dit pestprotocol.

Voorbeelden van specifiek pestgedrag:

Verbaal pesten

- Vernederen: "Haal jij alleen de ballen maar uit de bosjes want jij kunt toch niet goed genoeg voetballen om echt mee te doen."
- Schelden: "Viespeuk, etterbak, mietje" enz.
- Dreigen: "Als je dat doorvertelt dan grijpen we je."
- Belachelijk maken, uitlachen bij lichaamskenmerken of bij een verkeerd antwoord in de klas.
- Leerlingen een bijnaam geven op grond van door de leerlingen als negatief ervaren kenmerken. (rooie, dikke, dunne, flapoor, centenbak etc.)
- Gemene briefjes schrijven om een leerling uit een groepje te isoleren of echt steun te zoeken om samen te kunnen spannen tegen een andere leerling.

Fysiek pesten:

- Trekken, duwen of zelfs spugen.
- Schoppen, in elkaar slaan en laten struikelen
- Krabben, bijten en aan de haren trekken.
- Wapens gebruiken.

Intimidatie:

- Een leerling achterna blijven lopen of een leerling ergens opwachten.
- Iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klem zetten tussen de fietsen.
- Dwingen om bezit dat niet van jou is af te geven.
- Een leerling dwingen bepaalde handelingen te verrichten, bijvoorbeeld geld of snoep meenemen.

Isolatie:

- Steun zoeken bij andere leerlingen, zodat de leerling niet wordt uitgenodigd voor partijtjes en leuke dingen.
- Uitsluiten: de leerling mag niet meedoen met leuke dingen, niet mee naar huis fietsen, samen in de bus en niet op een verjaardagsfeest komen.

Stelen of vernielen van bezittingen:

- Afpakken van schoolspullen, kleding of andere eigendommen.
- Beschadigen en kapotmaken van spullen: boeken bekladden, schoppen tegen en gooien met een schooltas, banden van de fiets lek steken.

Cyberpesten:

Is een pestvorm die plaatsvindt via de sociale media; het internet of mobiele telefoon.

- Dreigmails;
- Haatmails;
- Bedreigende, vernederende of kleinerende gesprekken in een chatbox;
- Op het internet plaatsen van filmpjes, foto's of privégegevens van de ander om door de plaatsing schade te berokkenen bij de ander.

De betrokkenen

De gepeste leerling

Sommige leerlingen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door uiterlijke kenmerken, andere interesses dan de grote groep kinderen maar het heeft vaker te maken met vertoond gedrag, wijze waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop dat geuit wordt. Uit onderzoek blijkt dat leerlingen gepest worden in situaties waarin pesters alle kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen. Er is dan al sprake van een onveilige situatie, waarbinnen een pester zich kan manifesteren en zich daarin ook nog verder kan ontwikkelen. Leerlingen die gepest worden doen vaak andere dingen dan de meeste leeftijdgenoten in hun omgeving. Ze spelen een ander instrument, doen aan een andere sport of zijn lid van een andere club. Ze zijn goed in sommige vakgebieden of juist niet. Er zijn helaas aanleidingen genoeg om door anderen gepest te worden mits de pesters daar de kans voor krijgen vanuit de situatie.

Veel leerlingen die worden gepest, hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pestkoppen en stralen dat dan ook uit naar hun kwelgeesten. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep, ze durven weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor de gepeste leerling in een vicieuze cirkel komt, waar hij/ zij zonder hulp zeker niet uitkomt.

Gepeste leerlingen voelen zich vaak eenzaam, hebben in hun gepeste omgeving geen vrienden/ vriendinnen om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdgenoten. Jongens/ meisjes die worden gepest horen bijna nooit tot de motorisch beter ontwikkelde leerlingen.

De pesters

Leerlingen die pesten zijn vaak juist fysiek wel de sterkste uit de groep. Ze kunnen zich permitteren zich agressiever op te stellen en ze reageren dan ook met dreiging van geweld of de indirecte inzet van geweld.

Pesters lijken in eerste indruk populair te zijn in een klas, maar ze dwingen hun populariteit in de groep af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven. Met het vertoonde pestgedrag gaat ze dat gemakkelijk af en ze krijgen andere leerlingen mee bij het gedrag

naar een slachtoffer. Pesters hebben ook feilloos in de gaten welke leerlingen gemakkelijk aan te pakken zijn en als ze zich al vergissen, gaan ze direct op zoek naar een volgend slachtoffer. De zwijgende meerderheid en potentiële meelopers krijgen een keuze die onuitgesproken wordt opgelegd die aan duidelijkheid niet te wensen overlaat: Je bent voor of je bent tegen me. Hier gaat een grote dreiging uit naar de gezamenlijke omgeving van pester en slachtoffer.

Alles is immers beter dan door de “machtige pester” zelf gepest te worden. De pesters stralen juist deze dreigende zekerheid met verve uit. Ze overtreden bewust regels en storen zich aan God noch gebod en hebben vaak de vaardigheden ontwikkeld met hun daden weg te komen. Het profiel van de pester is sterk zelf bevestigend, hij ziet zichzelf als een slimme durfal die de dommerds de loef afsteekt en ze dat ook bij herhaling laat merken. “Wie maakt mij wat?” staat met grote letters op het voorhoofd geschreven.

Het komt ook regelmatig voor dat een pestkop een leerling is die in een andere situatie zelf slachtoffer is of was. Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, kan een leerling zich bijvoorbeeld in een andere omgeving dan die van zijn slachtofferrol, vervolgens als pester gaan opstellen en manifesteren. “Laten pesten, doet pesten.”

Meisjes pesten minder openlijk dan jongens en vaak op een subtiele manier waarbij de uitdaging naar het gezag ter plekke niet echt aan de orde is. Ze pesten meer met woorden, maken geniepige opmerkingen of sluiten andere leerlingen buiten. Meisjes opereren minder individueel en meer met groepsvorming in de zin van er al dan niet bij te horen. Fysiek geweld komt bij deze groep pesters veel minder voor.

Een succesvolle pester leert niet om zijn agressie op een andere manier te uiten dan door het ongewenste pestgedrag te vertonen. Ook pesters hebben last op termijn van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om vrienden op lange termijn te maken en een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht en het delen in die macht. Pesters maken een abnormale sociale ontwikkeling door met alle gevolgen van dien voor de pesters zelf.

Een leidraad voor gesprekken met leerlingen die worden gepest en gesprekken met pesters is opgenomen als bijlage 4.

De meelopers en de andere leerlingen

De meeste leerlingen zijn niet direct betrokken bij pesten in de direct actieve rol van pester. Sommige leerlingen behouden enige afstand en andere leerlingen doen incidenteel mee. Dit zijn de zogenaamde “meelopers.” Er zijn ook leerlingen die niet merken dat er gepest wordt, of er zijn leerlingen die het niet willen weten dat er gepest wordt in hun directe (school) omgeving.

Het specifieke kenmerk van een meeloper is de grote angst om zelf in de slachtofferrol te geraken. Maar het kan ook zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en denken daardoor in populariteit mee te liften met de pester in kwestie.

Vooraf meisjes doen nogal eens mee met pesten om een vriendin te kunnen behouden. Als leerlingen actiever mee gaan pesten in een grotere groep, voelen ze zich minder betrokken en verantwoordelijk voor wat er met pesten wordt aangericht. Alles wat in een groep gebeurt, lijkt veilig. De meelopers en de andere leerlingen voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen. Het is belangrijk deze leerlingen tot helpers te maken.

Bijlage 2

Nationaal Onderwijsprotocol tegen Pesten

Het Nationaal onderwijsprotocol tegen Pesten beoogt via samenwerking het probleem van het pestgedrag bij kinderen aan te pakken en daarmee het geluk, het welzijn en de toekomstverwachting van kinderen te verbeteren.

De ondertekenaars van dit protocol verklaren het volgende:

1. Pesten is een wezenlijk en groot probleem. Uit onderzoek blijkt dat één op de vier kinderen (+ 375.000) in het basisonderwijs en één op de zestien leerlingen (+ 56.000) in het voortgezet onderwijs slachtoffer zijn van pestgedrag. Pestgedrag is schadelijk tot zeer schadelijk voor kinderen, zowel voor de slachtoffers als voor de pesters. De omvang en zwaarte van het probleem leiden tot de noodzaak van een aanpak door alle opvoeders van kinderen en jongeren, in het bijzonder door de leraren en door de ouders.
2. Het bevoegd gezag en directie gaan, om een passend en afdoend antwoord te vinden op het pestprobleem, uit van een zo goed mogelijke samenwerking tussen leraren, ouders en leerlingen, gebaseerd op afgesproken beleid dat gericht is op samenwerking.
3. Onze school wenst een samenwerking, zoals bedoeld onder punt 2., ook daadwerkelijk aan te gaan, te stimuleren en te onderhouden.
4. De ondertekenaars van dit protocol verbinden zich daarom het volgende te doen:
  - het werken met de 'vijfsporenaanpak';
  - het bewust maken en bewust houden van de leerlingen van het bestaan en de zwaarte van het pestprobleem;
  - het bewust maken en bewust houden van de (levenslange) gevolgen van pesten;
  - een gerichte voorlichting over de preventie en de aanpak van het pesten aan alle ouders van de school;
  - het zorgen voor een voor iedere aan de school verbonden persoon toegankelijke, actuele informatie over het pestprobleem, met als speciaal aandachtspunt informatie voor de leerlingen;
  - het beschikbaar stellen van geld waarmee de scholing van personeelsleden, lesmaterialen, lezingen, activiteiten voor ouders, de aanschaf van boeken en andere informatie wordt bekostigd;
  - het invoeren van een sociaal-emotioneel leerlingvolgsysteem op school, zodat probleemgedrag bij leerlingen zo vroeg mogelijk kan worden onderkend en tegengegaan.
5. Als het protocol is ondertekend, wordt een kopie op een duidelijk zichtbare plaats opgehangen in de school. De tekst van het protocol wordt verder bekend gemaakt via de schoolkrant en, indien aanwezig, de website van de school.
6. Het bevoegd gezag en de directie zorgen er verder voor dat naar aanleiding van de ondertekening van dit protocol een beleid tegen het pesten wordt geformuleerd. Dit beleid wordt in het schoolplan en de schoolgids opgenomen.

Naam en plaats van de school: .....

Getekend namens:

Bevoegd gezag Directie/personeel

.....

Medezeggenschapsraad Ouderraad/oudervereniging Leerlingenraad

.....

Bijlage 3 .

Links voor bruikbare adressen bij pesten en cyberpesten

- www.stopdigitaalpesten.nl Campagne van SIRE (Stichting Ideële Reclame)
- www.digibewust.nl Een informatieve site van het Ministerie van Economische zaken, over het veilig gebruik van internet
- www.ppsi.nl PPSI is het expertisecentrum van het APS op het gebied van het voorkomen en bestrijden van seksueel misbruik in het onderwijs. Je kunt er ook terecht voor informatie over pesten, agressie, geweld, discriminatie en racisme.
- www.schoolveiligheid.nl Centrum School en Veiligheid van het APS verzamelt en verspreidt informatie en deskundigheid op het gebied van schoolveiligheid.
- www.veilig.kennisnet.nl Handreikingen en links voor ouders, leraren, kinderen, scholieren, schoolmanagers en ICT coördinatoren.

Bijlage 4.

Leidraad voor gesprekken met de gepeste leerling en met de pester

Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

Feiten achterhalen

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem
- Wie pest jou? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Hoe vaak pesten ze je?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er jongeren die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt? Wat wil je bereiken?

Aanpak

Bespreek samen met de leerling wat hij/ zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:

- Hoe communiceert de leerling met anderen?
- Welke lichaamstaal speelt een rol?
- Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
- Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?

Gepeste jongeren lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. Daardoor hebben ze moeite om voor zichzelf op te komen. Ergens is er iets in zichzelf dat de pester gelijk geeft. Besteed hier aandacht aan want niemand hoeft klein gemaakt te worden en iedereen is de moeite waard.

Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

Het doel van dit gesprek is drieledig:

- De leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan
- Achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen
- Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde. Confronteren is:

- Benoem het probleem en richt je op het gedrag wat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht, bijvoorbeeld: je hebt cola in de tas van Piet laten lopen. Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste bent! Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiseren.
- Relatiegericht. Je bent heel duidelijk over de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie, bijvoorbeeld: Ik vind dat je heel erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt. Zeg nooit: Je bent heel gemeen. Je wilt duidelijk verder met de jongere. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/

afwijzing. Jij bent gemeen → daarmee zeg je eigenlijk dat de pester een waardeloos mens is en daarom hier de Ik-boodschap inzetten.

- Specifiek blijven. je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen.
- Veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Achterliggende oorzaken

Nadat het probleem benoemd is, richt jij je op het hoezo? Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Hoe komt het dat je je afreageert op die ander? Etc.

Maak duidelijk dat er een tekort aan empathisch vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat ga je daaraan doen? Biedt hulp aan van maatschappelijk werk, schoolpsycholoog en orthopedagoog en dat op vrijwillige basis.

Wees duidelijk over de stappen die volgen. Wanneer het pestgedrag niet stopt, kan er een time out/ schorsing volgen of kan zelfs de pester van school worden verwijderd.